

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

**Uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie
na trhu práce**

Lenka Šimková

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka Šimková**
Osobní číslo: **H09123**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Analýza uplatnitelnosti absolventů magisterského studia Sociální antropologie**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem je identifikovat, v jakých profesích dochází k uplatnění sociálních antropologů, jaké znalosti s dovednosti získané v rámci studia v zaměstnání využívají, a naopak jaké postrádají, jak zpětně hodnotí kvalitu výuky nejen ve vztahu k uplatnitelnosti na trhu práce. Toto bych porovnála s tím, jaké jsou představy současných studentů o budoucím zaměstnání. Práce by navazovala na absolventská šetření realizovaná mezinárodně i v ČR, ať už na národní úrovni nebo na jednotlivých vysokých školách.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. Brožek P., Diplomová práce 2008, Možnosti uplatnění absolventů religionistiky v praxi.
2. Koucký a Zelenka, Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu, Praha 2009.
3. Šmídová, Melichar, Svatoň, Centrum pro studium vysokého školství 2006: Kompetence absolventů vysokých škol z pohledu zaměstnavatelů.
4. UK Praha, Pedagogická fakulta, Závěrečná zpráva z dotazníkového šetření projektu REFLEX v ČR, 2007.
5. Toušek, Čapková, Gebousová, Kočandrlé, Analýza uplatitelnosti absolventů magisterského studia Sociální a kulturní antropologie, Katedra antropologických a historických věd, Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni, 2010.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Petr Pabian, Th.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

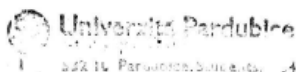
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Chocni dne 28. 3. 2012

Lenka Šimková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi nějakým způsobem pomohli s vytvořením této práce. Především mému vedoucímu bakalářské práce, Mgr. Petru Pabianovi, ThD., za poskytnuté rady a za jeho vstřícný a trpělivý přístup. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům, se kterými jsem mohla vést výzkumné rozhovory, protože bez nich by tato práce nevznikla. Děkuji také rodině a přátelům, kteří mě během studia podporovali.

ANOTACE

Práce se zabývá problematikou uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie na trhu práce. Teoretická část se věnuje českému terciárnímu vzdělávání a postavením absolventů vysokých škol na pracovním trhu. Pro získání odpovědí na otázky, ve kterých profesích dochází k uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie, jak probíhalo hledání zaměstnání a jaké znalosti a dovednosti získané v rámci studia v zaměstnání využívají, je použita metoda kvalitativního výzkumu. V praktické části jsou podrobně analyzovány a vyhodnocovány jednotlivé rozhovory.

KLÍČOVÁ SLOVA

absolvent, kvalitativní výzkum, rozhovor, sociální antropologie, terciární vzdělávání, trh práce, uplatnění absolventa

TITLE

The employment of social anthropology graduates in the labour market

ANNOTATION

This paper deals with the employment of social anthropology graduates in the labour market. The theoretical part is dedicated to tertiary education and the position of the graduates at labour market. To answer the questions, in which professions the social anthropology graduates are employed, how the process of searching job took place and how they use their gained knowledge and skills in their jobs, the method of quantitative research is used. Particular interviews are analysed in detail in the practical part.

KEYWORDS

graduate, quantitative research, interview, social anthropology, tertiary education, labour market, employment

OBSAH

Úvod.....	9
1. Teoretická část.....	11
1.1. Charakteristika oboru Sociální antropologie	11
1.2. České vysoké školství.....	12
1.2.1. Vývoj českého vysokého školství po roce 1989	12
1.2.2. Teorie vzdělávání Martina Trowa	12
1.3. Postavení absolventů vysokých škol na trhu práce	16
1.3.1. Uplatnění absolventů sociální antropologie	17
1.4. Metodologie	19
1.4.1. Kvalitativní výzkum	19
1.4.2. Výběr respondentů	21
1.4.3. Etické hledisko	23
2. Praktická část	24
2.1. Představa o budoucím zaměstnání	24
2.2. Práce během studia.....	25
2.3. Hledání práce.....	27
2.3.1. Jaké bylo první hledání práce?	29
2.3.2. Délka hledání práce	31
2.4. Pracovní historie.....	32
2.4.1. Respondent č. 1.	32
2.4.2. Respondent č. 2.	32

2.4.3. Respondent č. 3.	33
2.4.4. Respondent č. 4.	34
2.4.5. Respondent č. 5.	34
2.4.6. Respondent č. 6.	35
2.4.7. Respondent č. 7.	35
2.4.8. Respondent č. 8.	36
2.5. Spokojenost v zaměstnání	37
2.5.1. Celková spokojenost v zaměstnání	37
2.5.2. Spokojenost s náplní práce	38
2.5.3. Spokojenost s platem.....	39
2.5.4. Spokojenost s vedoucím.....	39
2.5.5. Spokojenost s kolektivem	40
2.5.6. Využití dosavadního vzdělání	40
2.5.7. Změna zaměstnání.....	41
2.6. Přínos studia oboru Sociální antropologie	43
2.7. Spokojenost s výběrem studijního oboru	46
Závěr.....	47
POUŽITÁ LITERATURA	49
SEZNAM PŘÍLOH	51

Úvod

Tématem bakalářské práce je uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie na trhu práce. Jelikož sama studuji tento obor a momentálně se nacházím v situaci, kdy mě v dohledné době čeká hledání zaměstnání, tak jsem se rozhodla pro volbu tohoto tématu, abych si udělala představu, jaká zaměstnání absolventi vykonávají a jak si hledali zaměstnání. Hlavní výzkumné otázky tedy zní: „Kde dochází k uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie?“ „Jak probíhalo hledání práce?“ V souvislosti se zaměstnáním se také objevuje otázka spokojenosti s jednotlivými aspekty např. náplň práce, plat, kolektiv. Zajímá mě také, jak bylo studium pro absolventy přínosné a jak využívají znalosti a dovednosti získané během studia v zaměstnání. Na tyto otázky byly získány odpovědi prostřednictvím kvalitativního výzkumu.

Ale nezařadila jsem do výzkumu zpětné hodnocení výuky, jak bylo původně v návrhu, protože jsem se chtěla zaměřit hlavně na uplatnění absolventů. K porovnání s představami současných studentů o budoucím zaměstnání nedošlo, i když jsem to měla v návrhu, protože by to bylo již velmi obsáhlé a časově náročné. Ale místo toho jsem tuto otázku týkající se představy o budoucím zaměstnání položila svým respondentům. Nakonec jsem rozhovory realizovala i s absolventy bakalářského studia, abych mohla zjistit i jejich uplatnění.

V teoretické části se nejdříve věnuji charakteristice oboru Sociální antropologie dále tématu vývoje českého vysokého školství a problematice postavení absolventů vysokých škol na trhu práce. Kapitulu uzavírá část zabývající se uplatněním absolventů Sociální antropologie v Plzni. V metodologické části jsou podrobněji popsány jednotlivé výzkumné otázky a je představen průběh kvalitativního výzkumu.

V praktické části dochází k analýze a vyhodnocení jednotlivých výzkumných otázek, které jsou přehledně seřazeny. První se věnuje představě respondentů o jejich budoucím zaměstnání. Dále je řešena otázka, jestli pracovali

již během studia. Další část analyzuje průběh hledání práce, jak dlouho ji hledali a jakými způsoby. U každého z respondentů je zpracována jeho pracovní historie, ve které jsou zaznamenána zaměstnání, které vykonával. Následující část se věnuje spokojenosti respondentů v zaměstnání s ohledem na jednotlivé aspekty. Dále je zanalyzován přínos studia oboru Sociální antropologie pro respondenty. A poslední část zjišťuje, zda by si respondenti vybrali opět studium oboru Sociální antropologie.

1. Teoretická část

1.1. *Charakteristika oboru Sociální antropologie*

Jelikož se ve své práci zabývám absolventy bakalářského a magisterského studia Sociální antropologie, tak by bylo vhodné uvést charakteristiku oboru. Na toto téma jsem informace čerpala z oficiálních stránek Univerzity Pardubice, konkrétně pak ze stránek Katedry sociálních věd, protože zatím bohužel neexistuje publikace, ve které by byly údaje uceleně zpracované. Na těchto stránkách najdeme následující souhrn informací o studijním oboru Sociální antropologie a možnostech uplatnění jejích absolventů.

„Absolvent během studia získá znalosti především v oboru sociální antropologie a sociologie, dále i v základech filozofie a práva. Absolvent se orientuje v problematice etnických procesů - je schopen analyzovat aktuální problémy etnických menšin a konfliktů v České republice i ve světě. Orientuje se rovněž v problematice interkulturní komunikace a multikulturalismu. Osvojí si také dovednost připravit, provést a vyhodnotit terénní kvalitativní výzkum. Studenti ovládají romský jazyk na komunikativní úrovni. Absolventi se mohou uplatnit jako analytici sociálních, kulturních a politických problémů. Rovněž mohou být vedoucími výzkumných projektů (například v neziskovém sektoru, marketingu, médiích apod.) a zastávat pozici v nižším managementu firmy. Absolventi jsou schopni připravit a realizovat antropologické výzkumy (například v oblasti problematiky interkulturní komunikace, otázky lidských práv apod.). V neposlední řadě mohou pracovat také v sociálních službách v různých projektových pozicích, nikoliv však jako sociální pracovníci.“ (Přístup z Internetu: URL: <http://ksv.upce.cz/uplatneni.php>)

1.2. České vysoké školství

1.2.1. Vývoj českého vysokého školství po roce 1989

Myslím, že pro zkoumání toho tématu je důležité si ujasnit, jak se vysoké školství v České republice vyvíjelo. České vysoké školství prošlo v posledních dvaceti letech řadou významných změn, kvantitativních, kvalitativních i strukturálních. Nejvýraznější změnou, která se stala součástí diskuzí široké veřejnosti a také připoutala zájem médií, je zejména nárůst počtu studujících. Došlo také k rozdělení tradičních dlouhých vzdělávacích programů na bakalářskou a magisterskou úroveň a dalo nově vznik navazujícího doktorského studia. V tomto období vznikly neuniverzitní vysoké školy a vyšší odborné školy, což zapříčinilo častější užívání pojmu terciární (vysokoškolské a vyšší odborné) vzdělání. Terciární vzdělávání se tak stalo přístupnější a otevřelo možnosti studovat, ale na druhou stranu na tento nárůst nebyla připravena kapacita škol a zároveň pracovní trh. (PRUDKÝ, PABIAN, ŠIMA, 2010)

1.2.2. Teorie vzdělávání Martina Trowa

K tomuto tématu se vztahuje velice přínosný koncept transformací moderních vysokoškolských systémů od elitních přes masové až po univerzální, který vytvořil americký sociolog Martin Trow.

„Originální přínos **teorie Martina Trowa** spočívá ve dvou hlavních tezích:

- za prvé, že narůstající počty studujících ovlivňují také všechny ostatní aspekty terciárního vzdělávání, od obsahu a forem výuky přes způsoby a formy studia až po standardy kvality,
- za druhé, že v důsledku vzájemné provázanosti všech těchto aspektů je možné rozlišit tři zřetelné vývojové fáze – **elitní**, **masové** a **univerzální** terciární vzdělávání.“ (PRUDKÝ, PABIAN, ŠIMA, 2010; s.10)

Podle Trowa je v **elitní fázi** vnímáno terciární vzdělávání jako privilegium úzké elity, která přichází na VŠ rovnou po absolvování střední školy a připravují je zde, aby pak mohli být úzkou rozhodovací elitou. Podíl studujících z příslušné věkové skupiny je menší než 15%. V **masové fázi** je terciární vzdělání vnímáno jako právo,

studenti přicházejí na vysokou školu, až po určité době v zaměstnání anebo se zaměstnání i během studia věnují. Na vysoké škole jim pak předávají dovednosti a připravují je na rozšiřující se spektrum povolání. Podíl studujících z příslušné věkové skupiny je: 15- 50 %. Ve **fázi univerzální** začíná být studium vnímáno jako povinnost pro střední a vyšší třídu, je zde velmi posunutý věk vstupu do vysokých škol, dochází ke zvyšování adaptability většiny populace na neustálé sociální a technologické změny. Podíl studujících z příslušné věkové skupiny je větší než 50%. (PRUDKÝ; PABIAN; ŠIMA, 2010, s. 16- 20)

Podle *funkce vysokého školství* již české terciární vzdělání jednoznačně opustilo elitní fázi a usadilo se ve fázi masové.

Další klíčovou oblastí, ve které dochází k výrazným změnám důsledkem nárůstu studujících je *studentská kariéra*. Fázi, ve které se nachází studentská kariéra v českém vysokém školství, lze lépe zjistit díky úplnějším datům z této oblasti. Tyto data svědčí o výrazném posunu k masové fázi. Dokazuje to zvyšující se věk nástupu do prezenčního studia a také to, že většina studujících si při studiu přivydělává. I v této oblasti se zdá, že studující jsou v chápání dynamiky procesu masifikace vysokoškolského studia dál než školy a vyučující.

Co se týče *systému rozhodování*, tak i v něm dochází k značnému posunu od elitní fáze, kdy se rozhodování podílí pouze malá akademicko-politická elitní skupina, v masové fázi se již rozhodování stává standardním politickým procesem a v univerzální fázi se do rozhodovacího procesu a debatě o něm zapojuje i široká veřejnost a dochází ke zpochybňování privilegií akademické sféry. V této oblasti dochází k posunu českého terciárního vzdělávání z elitní fáze směrem k masové fázi, ovšem charakteristiky fáze elitní nadále převažují. Je to zejména zesíleným vlivem vysokoškolských reprezentací na politické rozhodování a jejich provázanost s ministerstvem školství, ale v posledním desetiletí se stává stále častějším tématem veřejných debat i předvolebních kampaní a zároveň se zvyšuje význam standardního parlamentního procesu. (PRUDKÝ, PABIAN, ŠIMA, 2010)

Nyní se však nabízí otázka, ve které fázi se nachází vysoké školství v České republice?

„Na základě výpočtu hrubé míry vstupu lze formulovat **první klíčový závěr**: zatímco na začátku devadesátých let stálo české terciární vzdělávání teprve na hranici mezi elitní a masovou fází (1991 – 16,6 %), v následujících patnácti letech se rychle posouvala masovou fází směrem k hranici univerzálního přístupu. Výpočet čisté míry vstupu vede ke **druhému klčovému závěru**: rychlý nárůst procentuálního podílu vstupujících terciárního vzdělávání z relevantní populace pokračoval i v posledních letech a nejpozději v roce 2007 překročilo české terciární vzdělávání hranici univerzálního přístupu. To znamená, že v rozmezí pouhých dvou desetiletí se ztrojnásobil nejen absolutní počet studujících, ale také počet vstupujících do terciárního vzdělávání a **ČR prošla celou fází masifikace: od hranice s elitní fází až na hranici s fází univerzální**. Z tohoto pohledu už tedy není výstižné mluvit v současné situaci o **masifikaci**, nýbrž by se mělo začít uvažovat o **univerzalizaci terciárního vzdělávání**.“ (PRUDKÝ, PABIAN, ŠIMA; 2010, s. 17)

S nárůstem počtu studujících dochází k ovlivnění ostatních aspektů terciárního vzdělávání, jako je: forma způsobu výuky, forma studia až po standardy kvality. V elitní fází je nejdůležitější formou výuky seminář a ve fází masové to je přednáška a do univerzální fáze pronikají prvky distančního vzdělávání. (PRUDKÝ, PABIAN, ŠIMA; 2010) Když se podívám do svého studijního plánu, tak v povinných předmětech převažují semináře a přednášky, což napovídá, že forma výuky na naší škole je na rozhraní elitní a masové fáze. A předmětů zaměřených více na praxi tu je málo. Myslím, že toto by bylo dobré v budoucnu zlepšit a rozšířit tak studentům možnosti na uplatnění. Je jasné, že je potřeba znát teorii, ale pro budoucí zaměstnání je důležitá také praxe.

V této souvislosti tu uvádím citaci: „Po ukončení studia tím pádem vstupuje na trh práce absolvent, který má dobré znalosti v oboru, ale tyto znalosti nemůže využít z důvodu neexistence odpovídajícího povolání vyžadujícího pouze tyto znalosti. Pokud má zájem o práci v příbuzném oboru nebo oboru, kde by tyto znalosti alespoň částečně využil, je problémem, kromě pouze povrchních znalostí zvoleného jiného oboru, zejména naprostá absence jakékoli praxe. Absolvent je tak

při vstupu na pracovní trh velmi limitován.“ (BROŽEK, 2008) Myslím si, že je to výstižné i pro obor Sociální antropologie.

Pokud bych to měla stručně shrnout, tak zatímco v počtech studujících ČR již vstoupila do univerzální fáze, v jiných aspektech českého terciárního vzdělání se nachází často ve fázi masové anebo teprve na přechodu mezi fází elitní a masovou. Výsledkem je vznik napětí mezi počty studujících a snahou vyučujících o zachování elitních akademických standardů nebo mezi dominantním postavením vyučujících v rozhodovacích procesech a rozšiřující se sociální a ekonomickou funkcí terciárního vzdělávání.

1.3. Postavení absolventů vysokých škol na trhu práce

V současné době je téma postavení absolventů vysokých škol na trhu práce jedním z často probíraných v široké společenské diskusi. Vlivem ekonomického vývoje v posledních letech došlo k řadě změn na trhu práce a to se promítá do postavení ohrožených skupin, mezi něž byli absolventi vysokých škol zařazováni. Došlo také k proměně struktury populace absolventů vstupujících na trh práce a tato proměna se projevila zejména rychlým zvyšováním počtu vysokoškoláků mezi uchazeči o pracovní pozice. Důsledkem toho je oslabování stávajícího, po dlouhou dobu velmi výhodného postavení vysokoškolsky vzdělaných lidí na trhu práce, a tím i proměňování významu vysokoškolského vzdělání (KELLER, TVRDÝ, 2008).

Již několik posledních let patří Česká republika k zemím, kde počet absolventů s terciárním vzděláním roste nejrychleji. Podle dat, která uvádí Koucký a Zelenka (2010), vzrostl podíl vysokoškolských studentů v rámci všech absolventů vstupujících na trh práce více než trojnásobně ze 14% v roce 2000 na 44% v roce 2009, kdy již tvoří největší skupinu absolventů, kteří opouští vzdělávací systém. V důsledku tohoto trendu kolem roku 2017 budou tvořit absolventi s terciárním vzděláním více než poloviční podíl v rámci skupiny ve věku 25–34 let. Tím pádem dojde ke změnám v jejich postavení na pracovním trhu z hlediska zaměstnatelnosti, výše mezd i kvalifikační náročnosti práce.

Tyto změny mohou být v podobě podhodnocení titulů. Jak jsem se z průzkumů dozvěděla, tak roste počet absolventů VŠ, kteří pracují v zaměstnání, kde by jim stačila pouze maturita. Také s rostoucím počtem absolventů VŠ roste i jejich konkurence na trhu práce, ale co se týče zaměstnanosti a ekonomické krize, tak jsou na tom v ČR vysokoškoláci ještě lépe, neboť míra jejich nezaměstnanosti stále ještě nedosahuje ani polovinu oproti celostátnímu průměru. Nezaměstnanost u vysokoškoláků dosahuje 4%. V rámci sociální antropologie je po absolvování do jednoho měsíce nezaměstnaných 35% a po šesti měsících a více to je 5%. (TOUŠEK, ČAPKOVÁ, GEBOUSKÁ, KOČANDRLE; 2010)

Důležité jsou také poznatky o postavení vysokoškoláků na trhu práce v České republice získané Kouckým a Zelenkou (2010). Zjistili, že v roce 2009 byli vysokoškoláci ohroženi nezaměstnaností o 64 % méně, přičemž vykonávali o 35 %

kvalifikovanější práci a měli o 66 % vyšší mzdy. Souhrnný index jejich postavení na českém pracovním trhu proto v roce 2009 převyšil běžnou populaci o 52%.

Je zřejmé, že výhody, které přináší vysokoškolský diplom, se odvíjí od toho, jak vysokou část zastupují vysokoškoláci v dospělé populaci, jaké požadavky musí splnit vysokoškolské vzdělání na trhu práce a jaké je celkové nastavení ekonomiky země.

Z výsledků řady výzkumů vychází, že vysokoškolákům jejich vzdělání umožňuje výhodnější a lépe placené pozice na trhu práce. Při ucházení o výsadnější pracovní pozice je vzdělání považováno za nutný předpoklad, ale jinak funguje jako výhoda. (KELLER, TVRDÝ, 2008, s.84, 142). Jak uvádějí Koucký a Zelenka (2009), toto postavení se projevuje především tím, že vysokoškoláci nacházejí jednodušeji uplatnění v porovnání s méně vzdělanými lidmi a jsou tím pádem méně ohroženi nezaměstnaností. Výsledky šetření také ukazují, že si absolventi vysokých škol vybírají při svém hledání ze širší nabídky a uplatnění, které naleznou, je v průměru kvalifikovanější i zajímavější a zároveň také lépe ohodnocené.

I přes výhody vysokoškoláků je postupně znát, že se výhoda bude snižovat, protože klesá kvalifikační náročnost profesí absolventů. Méně jich pracuje na místech, která odpovídají jejich vzdělání a obsazují i profese, které byly dříve určeny středoškolákům. (REFLEX 2010)

Skutečnost, že funkce terciárního vzdělání se mění, odrážejí výzkumy o postavení absolventů na trhu práce. Potvrzuje se, že na trh práce vstupují z terciárního vzdělávání velmi různí absolventi. Dříve to bylo dáno oborovou rozmanitostí, avšak s masifikací terciárního vzdělávání se k tomu přidal další faktor. Terciární vzdělávání dříve sloužilo k přípravě na poměrně úzce vymezenou skupinu profesí. V současné době je absolventů několikanásobek, a ti tak samozřejmě vstupují do mnohem rozmanitějšího a širšího spektra profesí. (RYŠKA; ZELENKA, 2011)

1.3.1. Uplatnění absolventů sociální antropologie

A jaké je uplatnění absolventů sociální antropologie na trhu práce? Pro získání odpovědi na tuto otázku mi posloužila závěrečná zpráva z projektu INSPOT

v Plzni. Z jehož šetření vyšlo najevo, že nacházejí uplatnění v soukromém ziskovém sektoru (43%), dále ve státním sektoru (36%) a v soukromém neziskovém sektoru (20 %).

Při podrobnějším zkoumání se ukazuje, že u většiny absolventů převažuje zaměstnání v oblasti sociálních služeb, veřejné správy, vzdělávání a kulturní činnosti. Obecně lze konstatovat, že nacházejí uplatnění tam, kde není potřeba oborová specializace profese a v profesích které jsou spíše specializací jiných oborů. (TOUŠEK, ČAPKOVÁ, GEBOUSKÁ, KOČANDRLE; 2010)

Zajímavé je také povědomí zaměstnavatelů o oboru sociální antropologie. Názory se různily, ale vesměs je antropologie chápána, jako obor zabývající se společností a jejích vazeb nebo zajímavostí jiných kultur. Obecněji, že se zabývá člověkem a lidstvem. Dále byla sociální antropologie asociována s etnicitou a menšinami. Více než polovina respondentů o oboru slyšela. Tímto zjištěním jsem byla příjemně překvapena. Co se týče uplatitelnosti sociálních antropologů z pohledu zaměstnavatelů je spíše nízká, protože převažuje nabídka nad poptávkou. Uplatitelnost byla směřována do oblasti sociální práce, výkonu moci a státní správy a správy ve vztahu k menšinám či do správy sociálního a marketingového výzkumu (TOUŠEK, ČAPKOVÁ, GEBOUSKÁ, KOČANDRLE; 2010).

1.4. Metodologie

Záměrem mého výzkumu byla snaha odhalit, ve kterých zaměstnáních dochází k uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie a jak probíhal proces hledání zaměstnání. V této kapitole bych ráda uvedla použité metody v průběhu výzkumu.

1.4.1. Kvalitativní výzkum

Hendl uvádí, že někteří metodologové chápou kvalitativní výzkum jako pouhý doplněk tradičních kvantitativních výzkumných strategií a jiní jako protipól ve vztahu k jednotné, na přírodovědeckých základech postavené vědě. Postupně se však prosazuje mínění, že kvalitativní i kvantitativní výzkum přispívají každý po svém k rozšiřování našich znalostí o člověku a sociálním světě. Výsledky získané oběma strategiemi se doplňují. (HENDL, 2008). Proto si myslím, že je přínosné, že vznikly dvě práce na téma uplatnění absolventů Sociální antropologie, protože spolužačka Martina Osobová zvolila kvantitativní výzkum a já kvalitativní, tak se tyto dvě práce budou moci vzájemně doplňovat.

Dotazník lze sice dobře statisticky zpracovat, ale nedává dotazovaným takovou možnost se více vyjádřit k danému tématu, přece jen při rozhovoru lze proniknout hlouběji a získat konkrétnější data. Výhodou rozhovoru je, že je pro respondenta snadnější vyplnit, nepřeskakuje otázky a také vyšší návratnost. Na podobná témata bylo zpracováno již hodně prací, které vycházely z kvantitativního výzkumu, například projekty Reflex 2010 a INSPOT 2010, tak jsem se rozhodla, že by bylo také potřeba vypracovat i kvalitativní práci, abychom se dozvěděli i něco o samotných absolventech jako osobnostech a jejich osobních zkušenostech.

Pro získání dat jsem použila metodu polo-standardizovaného rozhovoru. Tuto metodu jsem se rozhodla použít, abych se dostala hlouběji do dané problematiky a pro získání nového náhledu. Předem jsem měla připravené otázky a určité náměty. Otázky jsem kladla každému respondentovi ve stejném pořadí, ale bylo možné je rozvinout a dát respondentovi volnost k vyjádření se.

Otázky jsem volila na základě prostudování literatury, zejména projektu Reflex 2010, INSPOT 2010 a diplomové práce P. Brožka na téma Možnosti

uplatnění absolventů religionistiky v praxi, a použila jsem ty, které byly ve většině z nich. Zformulovala jsem je do podoby vhodné pro rozhovor a některé jsem si přidala. Chtěla jsem se zmapovat respondentovu pracovní historii, takže mé otázky se týkaly toho, jestli pracoval už během studia nebo před a z jakého důvodu a co vše dělal za práce, jak dlouho a co bylo hlavní náplní té práce. Zjištění plynoucí z této otázky mají ukázat nejen to, kde se může sociální antropolog uplatnit, když přímo pozice sociálního antropologa neexistuje, ale i to, zda se vyplňují očekávání o budoucím uplatnění absolventů sociální antropologie.

Dále jsem chtěla zjistit, jak probíhalo samotné hledání práce, jak dlouho trvalo a jestli to nějak řešil s rodinou nebo přáteli. V předchozích pracích např., Reflex 2010, INSPOT 2010, se zabývali pouze délkou procesu hledání práce a způsobem hledání práce, ale mě zajímalo i jak to prožívali, protože si myslím, že samotný proces hledání práce je také důležitou etapou v životě absolventa.

Potom jsem do rozhovoru začlenila i otázky ohledně jejich spokojenosti s prací celkově, s náplní práce, s platem, s pracovní dobou, s vedoucím, s kolektivem, s mírou samostatnosti a s využitím dosavadního vzdělání, abych si mohla udělat celkový obrázek o té práci, kterou dělá a také to jak je tam spokojený či nespokojený. Z toho plyne i moje další otázka, zda respondent uvažuje o změně zaměstnání a pokud ano tak proč. Otázky týkající se spokojenosti byly částečně obsaženy i v projektu Reflex 2010.

Další otázky jsem zaměřila na přínos studia sociální antropologie pro nynější zaměstnání, v této otázce mi šlo zejména o to zjistit, nakolik jsou znalosti a dovednosti nabyté během studia použitelné při přechodu do praxe. Tyto otázky se objevily převážně v projektu INSPOT 2010 a také v diplomové práci P.Brožka. Také mě zajímalo, je-li studium Sociální antropologie přínosem pro jejich osobní život, abych se dozvěděla jak je pro absolventy toto studium přínosné a obohacující. Tímto tématem se v předešlých projektech již nezabývali.

Zajímalo mě také, pokud by si respondent mohl znovu vybrat studijní obor na vysoké škole, jestli by to byla opět Sociální antropologie. Tato otázka týkající se spokojenosti s volbou školy a oboru se objevila také v projektu REFLEX 2010.

Přece jen si myslím, že to o škole také něco vypovídá, pokud by se studenti rozhodli znovu studovat tento obor na této škole nebo ne. Poslední otázka se týkala představy o jejich budoucím zaměstnání, když šli studovat tento obor a zda se ta představa měnila. (viz. Příloha č.1. Otázky do polo-standardizovaného rozhovoru)

1.4.2. Výběr respondentů

Cílovou skupinu jsem si vybrala absolventy Sociální antropologie v Pardubicích, protože zde studuji, tak bych ráda věděla, jaké jsou mé pracovní vyhlídky a také jak probíhalo hledání zaměstnání. Pro svůj výběr respondentů jsem neměla přísně stanovená pravidla, stačilo, aby byli absolventi Sociální antropologie v Pardubicích. Nebrala jsem ohled na to, ve kterém roce absolvovali, ale kladla jsem důraz, aby cílová skupina byla co nejvíce různorodá, co se týče jejich zaměstnání. Dále jsem se snažila stejnou měrou oslovovat obě pohlaví, ale i přes tuto skutečnost větší část mých respondentů tvoří muži.

Základním způsob, kterým byl zprostředkován kontakt s respondenty, bylo využití metody sněhové koule. Metoda sněhové koule spočívá ve výběru jedinců, při kterém nás nějaký původní informátor vede k jiným členům naší cílové skupiny. (HARTNOLL, 2003). Na začátku výzkumu byl přímo osloven vedoucí mé bakalářské práce a jeden respondent, kterého mi doporučil a za jejichž pomoci byly získány kontakty na další potenciální respondenty, kteří byli oslovováni formou e-mailu nebo telefonicky.(viz Příloha č.2.) Na konci dalších rozhovorů jsem respondenty požádala o poskytnutí kontaktů na další absolventy.

Dostala jsem typy celkem na 25 absolventů. Z finančních a časových důvodů se mi výběr absolventů zúžil na ty, se kterými bych mohla rozhovory uskutečnit v Pardubicích, těch bylo celkem 15 a z nich jsem postupně oslovila 10 absolventů, snažila jsem se je vybrat podle různorodosti zaměstnání, akorát u některých respondentů jsem před rozhovorem nevěděla, jaké je přesně jejich zaměstnání, protože jsem na ně získala pouze kontakt bez informace o jejich zaměstnání. Z toho s osmi jsem realizovala samotné rozhovory. Byli mezi nimi 2 absolventi bakalářského studia, kteří absolvovali v roce 2009 a 6 absolventů magisterského studia, kteří absolvovali v letech 2009-2011. Jsou poměrně krátce po absolvování, tudíž nevystřídali tolik prací, ale zase mají více v paměti průběh

hledání práce. Věk respondentů se pohyboval mezi 25 až 31 lety z toho 3 ženy a 5 mužů. Rozhovory probíhaly na konci listopadu a v prosinci 2011 v Pardubicích. Přikládám zde i tabulku, ve které je vše přehledně zaznamenáno. (viz. Tabulka č. 1.)

Tabulka č. 1. Přehled respondentů

Resp.	Pohlaví	věk	Rok ukončení studia	Bc. / Mgr.	Délka rozhovoru	Místo rozhovoru	Datum rozhovoru
č. 1	muž	31	2009	Mgr.	35 min.	Kavárna	23.11.2011
č. 2	muž	27	2010	Mgr.	50 min.	Restaurace	29.11.2011
č. 3	muž	27	2009	Bc.	27 min.	Kavárna	8.12.2011
č. 4	žena	29	2009	Mgr.	14 min.	Kavárna	8.12.2011
č. 5	žena	28	2010	Mgr.	21 min.	Kavárna	8.12.2011
č. 6	žena	25	2011	Mgr.	15 min.	Kavárna	15.12.2011
č. 7	muž	25	2009	Bc.	26 min.	Restaurace	20.12.2011
č. 8	muž	28	2011	Mgr.	39 min.	Kancelář	21.12.2011

Jak je z tabulky zřejmé, tak se mi sešlo nejvíce absolventů z roku 2009, myslím, že to je hlavně ovlivněné tím, že první respondent mi poskytl kontakty zejména na své spolužáky a od toho se to pak odvíjel výběr dalších respondentů.

Před prvním rozhovorem jsem si domluvila jeden zkušební rozhovor, s kamarádem, který je absolventem oboru Filozofie humanitních věd v Liberci. Při tomto rozhovoru jsem si ujasnila průběh rozhovoru a také to zda jsou připravené otázky dobře srozumitelné. Kamarád mě inicioval k tomu, abych přidala ještě jednu otázku týkající se představy o budoucím zaměstnání před studiem a během studia.

Ty dva neuskutečněné rozhovory jsem měla již domluvené, ale pak nedošlo k jejich realizaci. V prvním případě došlo k nedorozumění z mé strany, protože jsem se nepodívala v den domluveného rozhovoru na mail, kde mi respondentka

napsala, že to ruší z důvodu nečekané schůzky, které se musí účastnit, ale já jsem byla už na cestě k ní do zaměstnání, kde jsme měly uskutečnit plánovaný rozhovor. Ale i přesto, když zjistila, že jsem už u ní v zaměstnání, tak si na mě chvíli našla, ale bylo to opravdu jen pár minut. Stihla jsem se jí akorát představit a vysvětlit čeho se má bakalářské práce bude týkat, ale když jsem jí řekla, že bych to nahrávala na diktafon, tak se zalekla, protože by to pak musela i konzultovat s vedením nadnárodní společnosti. Dala mi vizitku a ať se jí ozvu, abychom se domluvily na jiném termínu, když jsem jí posléze psala a ještě jednou ji ujišťovala, že ten rozhovor je anonymní, aby neměla obavy, tak jsem se nedočkala odpovědi. Tak jsem se z tohoto rozhovoru, alespoň poučila pro další rozhovory, abych v e-mailu vždy uvedla i telefonní číslo pro rychlejší komunikaci. Druhý rozhovor se neuskutečnil z důvodu nemoci respondentky. Při telefonickém kontaktování, ve snaze se domluvit na náhradní termín se mi opět nedostalo odpovědi.

1.4.3. Etické hledisko

Při výzkumu jsem samozřejmě dodržovala etické stanovisko. Všichni dotazovaní, se kterými jsem vedla rozhovory, byli seznámeni s účelem a cílem mé práce. Respondentům byla zaručena anonymita, z toho důvodu při citacích v textu nejsou uváděna jejich jména a zaznamenané osobní charakteristiky respondentů, které by mohly vést k jejich identifikaci, jsem se snažila pozměnit. Ale jeden respondent mi sám uvedl, že v jeho případě to asi nebude moc anonymní, protože jeho zaměstnání jsou dost specifická. V této souvislosti jsem se setkala s problémem anonymity i u ostatních respondentů. I přes moji snahu výpovědi co nejvíce anonymizovat, došlo k tomu, že některé specifické rysy byly zachovány. Bez těchto konkrétnějších informací by podle mě došlo k tomu, že by již neměly takovou vypovídající hodnotu, zejména co se týče profesního uplatnění. Rozhovory jsem nahrávala na diktafon, dotazované jsem vždy požádala o svolení rozhovor nahrávat. Každý rozhovor jsem se snažila vést v klidu a přátelském duchu. Skoro všichni respondenti mi nabídli tykání ihned při našem seznámení, což mělo určitě také dobrý vliv na průběh rozhovoru. Rozhovor pak probíhal v uvolněnější atmosféře.

2. Praktická část

2.1. Představa o budoucím zaměstnání

Když jsem se rozhodla studovat obor Sociální antropologie, tak jsem měla jasnou představu o svém budoucím zaměstnání, i když tato představa se nakonec během studia změnila. Tak mě právě zajímalo, jestli respondenti měli také již představu o zaměstnání, když šli studovat tento obor a jestli se během studia měnila. Došla jsem pro mne k překvapivému zjištění, protože sedm respondentů nemělo žádnou představu o budoucím zaměstnání. Pouze u jednoho respondenta byla přibližná představa, která ho směřovala k práci s lidmi. R5: *„O budoucí práci, já jsem z učitelské rodiny, takže dlouho jsem uvažovala o tom, že bych učila, nicméně tím, že jsem potom zase školila ty lidi, takže vždycky mě to táhlo k práci s lidmi, buďto nějakou interní školitelkou atd. Nicméně jak jsem šla na tu školu, mě bylo hned od začátku by jasný, že pracovat jako sociální antropolog je strašně těžký v rámci dejme tomu střední Evropy, takže já jsem to brala jako rozvoj sebe samotný, nečekala jsem, že budu pracovat jako sociální antropolog.“* U ostatních respondentů jsem se dozvěděla spíše důvody volby studia Sociální antropologie, které byly velmi různorodé. Dva respondenty zaujalo téma přijímací zkoušky, které se týkalo dějepisu a zeměpisu. A u jednoho z nich byly ještě další dva faktory, a to možnost studia v místě bydliště a téma romistiky. V průběhu studia díky terénnímu výzkumu našel směr, kterým by se chtěl dále ubírat. (R3: *„ Během prvního ročníku už jsem si vybral výzkum na Slovensku u Romů a když jsem poprvé navštívil Slovensko, tak jsem věděl, že chci dělat tohle, že to je cílová skupina, se kterou chci dělat, která mě baví, která mi je povahově blízká.“*) U jednoho respondenta došlo k tomu, že když začal studovat Sociální antropologii, tak se trochu vrátil k dřívější myšlence rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Ale nešel studovat s nějakou konkrétní představou, co chce potom dělat. Jeden respondent dal na radu učitele a podal si přihlášku na studium Sociální antropologie. Po rozhovoru se zaměstnancem v Hrdličkově muzeu o uplatnění absolventů této školy to trochu nalákalo jednoho respondenta, ale během studia zjistil, že to tak s tím uplatněním úplně žhavé není.

2.2. Práce během studia

Zkušenost s prací během studia měli všichni respondenti, ale v různých formách. Sedm respondentů mělo různé brigády během studia např., manuální práce, výškové práce, práce v hokejovém klubu, práce v call centru atd., které však byly mimo studovaný obor. Zkušenosti s brigádami jednoho respondenta uváděly spíše do rozpaků z hlediska jeho studijní kariéry. (R2: „*To jsou většinou pozice, kde člověk nemůže změnit naprosto nic z toho, co tam dělá, přesto, že velice brzo zjistí, že něco je naprosto hloupé třeba, tak nemůže vůbec na tom nic změnit. Tak je to dobrá škola, že právě se člověk od toho oprostí a skutečně to dělá jen pro ty peníze a zvyká si na to, že na něj nikdo třeba nečeká nebo na jeho názor.*“)

Z výpovědi jedné respondentky vyplynulo, že by bylo dobré se již během studia angažovat v dobrovolnické činnosti anebo pracovat, alespoň na částečný úvazek, což by se dalo pak využít po ukončení studia, protože to si během studia tolik neuvědomovala. (R4: „*Je tak trošku škoda, že mě nedocházelo během studia dřív, že člověk by vlastně mohl dělat jak dobrovolníka někde, tak nějaký aspoň částečný úvazek nebo něco, co by se dalo aspoň částečně potom využít po ukončení studia, klasika.*“)

Všichni respondenti se shodli v tom, že měli brigádu, hlavně za účelem získání peněz, protože byly celkem dobře placené a jako přivýdělek ke studiu ideální.

Pět respondentů přešlo z brigád a začalo již během studia pracovat na částečný úvazek nebo na plný úvazek a to v pozicích, které se hodně lišily, ale některé se částečně vázaly ke studiu např. vedoucí dobrovolnického centra v neziskové organizaci, terénní pracovník v sociálně vyloučených lokalitách, kontaktní pracovník v nízkoprahovém zařízení, ale pak tu byly pozice, které se studiem úplně nesouvisely např. operátorka nebo prodavačka v sex shopu. Jedna respondentka uvedla, že tu práci měla na plný úvazek z důvodu, kdyby ji náhodou nevzali na navazující magisterské studium, aby měla nějakou pojistku, takže to měla akorát na překlenutí období mezi bakalářským a magisterským studiem. (R6: „*Pracovala jsem v létě mezi bakalářem a magistrem. Byla jsem tam normálně na pracovní smlouvu, protože jsem čekala, jestli mě vezmou na toho magistra nebo ne, takže kdyby náhodou, tak bych tam zůstala a počítala jsem s tím, že tam budu ty tři měsíce a půjdu potom studovat.*“)

Převažují opět důvody

ekonomické, později se k nim připojovaly důvody zvyšování odbornosti, a tedy i získání praktických poznatků vedoucích k dosažení lepší pozice na trhu práce v budoucnosti. (R5: „Protože už mi bylo 26, takže jsem potřebovala za a, aby za mě platil někdo zdravotní, sociální, za b, jsem věděla, že mít praxi ještě před ukončením školy je jednoznačně výhoda na trhu práce.“)

2.3. Hledání práce

Hledání práce představuje možnost vejít do styku s pracovní zkušeností a použít získané znalosti v praxi. Zásadní kategorií při procesu hledání práce představují **způsoby hledání**, tedy činnosti, kterými se absolventi získávají informace o pracovních příležitostech. Hledání práce u respondentů probíhalo rozdílnými způsoby, ale nejčastějším způsobem bylo nalezení práce skrz sociální síť tvořenou přátelskými vztahy nebo známostmi. Sociální síť v případě pěti respondentů představovala prostředí spíše pro aktivní hledání informací. Mezi okruhy osob, které je informovali o možném zaměstnání, uváděli respondenti své spolužáky (R8: „*K té práci jsem se dostal tak, že mi spolužačka z antropologie, která už tam pracovala, nabídla činnost dobrovolníka v té organizaci v tom nízkoprahovém zařízení a já jsem tu nabídku přijal a začal jsem tam dělat jako dobrovolník, tam jsem působil několik měsíců na týhleto pozici s tím, že po nějakém čase mi byla nabídnuta smlouva asi na poloviční úvazek nebo něco takového jo, abych to zvládal se školou.*“), známé (R7: *To bylo tak, že mi vlastně jiný známý antropolog řekl o tomhle tom, že tohle je, tak jsem tam poslal životopis a oni potom vybrali 8 lidí na pohovor z toho tam bylo 7 antropologů. A vybrali si právě mě z těch osmi.*“) nebo bývalé spolupracovníky (R6: „*Přes tu známou, se kterou jsem pracovala v tom sex shopu, tak ta mi to dohodila.*“). U jednoho respondenta to byla kombinace přes sociální kontakty a následné oslovení zaměstnavatelem. (R1: „*Shodou okolností jsem se dozvěděl od jedné kolegyně, která žádala o to pracovní místo, kde jsem teďka já, ale ona musela odejít a získala jinou nabídku. Sháněla někoho jiného a shodou okolností jsem znal tu kolegyni, která tam nastoupit nemohla a i vedoucí provozu. Ony se shodly, že mě obě znají a spíš jsem byl oslovený, dá se říct. Bylo to tak jakoby přes prostředníka, zavolať jsem si tam. Ta pozice nebyla nějak významná, že by na to muselo být výběrové řízení.*“). Jednoho respondenta s nabídkou oslovil spolužák a bylo to také na základě existence povědomí o určitých specifických kompetencích respondenta. (R8: „*Přišla nabídla od spolužáka, který pracoval již tou dobou na magistrátu s tím, že on postupuje z pozice terénního pracovníka na sociálního kurátora a uvolňuje se místo terénního pracovníka, s tím že o mě věděl, to že jsem jezdil do romských osad na Slovensko*

a to, že už nějaký kontakt už s tou „komunitou“ byl navázenej, tak mě oslovil, jestli bych se nechtěl zúčastnit výběrovýho řízení na tuhle pozici.“)

Další uváděný způsob polovinou respondentů bylo průběžné sledování a vyhodnocování zveřejňovaných nabídek na internetových portálech, které se zaměřují na zprostředkování práce. (R2: *„Zase klasika, začneš u jobs, přejedeš přes práce.cz na profesia a dalších 10 serverů, chodíš na pracák, hledáš všechno možný, všude možně se ptáš. Dal jsem si svůj životopis na internet tenkrát a asi za dva dny se mi ozvali z personální agentury.“*).

V jednom případě došlo k přímému oslovení zaměstnavatelů ohledně pracovních příležitostí. Tyto organizace byly respondentem kontaktovány i přesto, že v okamžiku hledání zrovna nevypisovaly žádné výběrové řízení. Přímé oslovování zaměstnavatelů bylo v tomto případě neúspěšné. (R2: *„ Před tím jsem ještě zkoušel, protože mě trošku lákala personalistika a chodil jsem po všech agenturách a říkal jsem si, tyjo tu jejich práci bych mohl dělat taky a navíc by to bylo něco s počítačem, prostě nějaký rozvoj by tam třeba byl jakoby ten symbolickéj, takže jsem to zkoušel a zkrátka mě nikde nevzali no.“*)

Ve velmi omezené míře byla respondenty uvažována možnost využití služeb úřadu práce. Ve třech rozhovorech respondenti uvedli, že byli nějakou dobu vedeni na úřadu práce, ale u žádného z nich nedošlo k nalezení práce skrz úřad práce.

Díky informacím na portálu univerzity, kde byla výzva studentům univerzity nebo sociální antropologie, jestli by chtěli pomoci s výzkumem a následné účasti na tomto výzkumu pak získal zaměstnání jeden respondent. (R3: *„ Dostal jsem se k tomu tak, že již jako student jsem pomáhal na městě Pardubice s nějakými dotazníky v romských lokalitách. Bylo to vlastně šetření potřeb romské komunity, jednak pro komunitní plánování na městě a jednak pro další rozvoj sociálních služeb, nákou tvorbu strategických dokumentů. Tam tehdy pracovala jako romská poradkyně naše spolužačka tehdejší, takže jsme o sobě dali nějakým způsobem vědět ta skupina studentů, která tam byla. Absolvovali jsme dva výzkumy a potom jakousi spolupráci s tehdejší terénní pracovníci. Tím jsme na sebe upozornili ještě s několika studenty*

a ona, když potom opouštěla funkci, tak se mi ozvala s tím, že mi nabídla, abych to dělal po ní.“)

Jak vyplývá z výpovědi tří respondentů, kteří hledali práci na plný nebo částečný úvazek během studia, tak pro ně zůstávalo studium i nadále prioritou a tím byl ovlivněn i výběr pracovní pozice. (R5: *„Já jsem samozřejmě, dívala jsem se po různých inzerátech, hledala jsem něco, u čeho bych mohla ještě dál studovat, takže aby mi to nezabíralo moc času. Nakonec jsem byla na několika výběrových řízeních a vybrala jsem si práci na call centru.“*) Někteří respondenti byli ještě finančně podporováni rodiči, což částečně oslabilo motivaci v hledání zaměstnání. (R2: *„V té době jsem ještě dostával peníze ještě od rodičů, takže to neznamenovalo, že musím ze dne, z měsíce na měsíc najít práci, jinak nebudu mít, co jíst třeba“*).

Respondenti při popisu jednotlivých způsobů vyhledávání většinou kombinovali různé zdroje informací o pracovních příležitostech. Nejčastěji zmiňovanou strategií vyhledávání, která se v jejich výpovědích vyskytla, přitom bylo přes hledání sociální kontakty a průběžné pasivní sledování nabídek na internetových portálech. Samozřejmě v mnoha případech docházelo k tomu, že hledání probíhalo kombinací více způsobů a tím možné zvýšení šance nalezení vhodného zaměstnání. Důležitou roli hrála také angažovanost v různých činnostech již během studia.

2.3.1. Jaké bylo první hledání práce?

Nad mé očekávání většina respondentů hledání první práce nijak zvlášť neprožívala. Bylo to ze značné části dané také tím, že tu práci získali poměrně rychle, tak ani nebylo moc času to nějak prožívat. (R3: *„Bylo trochu atypický tím, že jsem si tu práci nehledal, ona si mě našla sama. Bylo to dá se říct štěstí, ale myslím si, že taky to hodně odměnilo to, že jsem jako student byl docela veřejně činný a aktivní a to se mi pak vrátilo v tom, že mám díky tomu zaměstnání.“* R1: *„Moc jsem to neprožíval. Přiznám se, že ta doba na to byla docela krátká. Nedostal jsem se do existenční nejistoty, protože jsem měl tu práci a brigádu, kam jsem chodil a záleželo dost na mně v jaké intenzitě. A pak, když už to vypadalo tak něáko akutně, že bych potřeboval něco řešit, tak přišla tato nabídka.“*) Dalším aspektem bylo i to, že při studiu třeba již měli brigádu, takže pak šlo spíš o to najít si vhodnou pracovní

pozici. (R5: *Tak pro mě to nebylo první hledání práce, protože vlastně celou dobu studia jsem pracovala brigádně nebo nárazově práce jsem měla, nicméně já jsem s tím počítala, že jednou to přijít bude muset, takže jsem si vybírala stabilní firmu, velkou, nejlépe nadnárodní s tím, že prostě jsem chtěla vědět, jak to opravdu funguje a to bylo moje hlavní kritérium výběru a to, abych to zvládala se školou.*)

S rodinou to tolik neřešili, protože mnoho z nich již během studia mělo alespoň nějakou brigádu a už se od nich očekávalo, že se osamostatní. (R5 : *„Nějak markantně ne, myslím, že tím, že už mi bylo 26, tak asi všichni očekávali, že už budu nějakým způsobem samostatná, já jsem prostě potřebovala už peníze, takže prostě.“*) Důvodem toho, že to s rodinou moc neprožívali, bylo také to, že se s rodiči setkávali méně často kvůli velké vzdálenosti od domova (R7: *„Rodinu mám úplně na druhém konci republiky, takže jsem tam jednou za čas přijel, řekl jim: „No tak sháním práci.“ a víc toho nebylo, takže to nebylo násko intenzivní, že bych to prožíval s rodinou.“*) anebo, že rodiče neměli ani představu o vystudovaném oboru. (R4: *„S rodinou ani tolik ne, protože naši si ani doteďka pořádně nedokážou vybavit, co jsem to vlastně vystudovala. (smích) Takže tam to bylo spíš jenom o tom, abych co nejdřív našla práci, než abychom přemýšleli o tom kde.“*)

Na druhou stranu to řešili spíše s přáteli, protože mnohdy řešili stejný problém jako oni a mohli to společně prodiskutovat. Často si kladli otázku, co s tímto oborem budou moci dělat za práci. Jeden respondent se setkával spíše s negativními ohlasy. (R7: *„S přáteli to byla taková ta klasika, když se někde setkávají a všichni nadávají na to, jak nikdo nemá práci, což je docela častý i teďka mezi absolventy.“*). Oproti tomu ze zkušenosti jiného respondenta byly ohlasy naprosto opačné a ukazují rozmanitost pracovního uplatnění. (R8: *„Současnost ukazuje, jak některý ty lidi, co jsme tam z antropologie bývali kamarádi, že to zas takovej problém nebyl se s tím uplatnit. Dělej na různých pozicích, jak s lidma tak v ziskový sféře tak třeba píšou projekty nebo jsou na krajských úřadech nebo třeba někdo i podniká.“*)

Se svými partnery to samozřejmě také řešili, nejvíce z hlediska vzájemné podpory. (R7: *„S přítelkyní jsem to prožíval tak, že ta mi určitě držela palce, abych si našel nějaké dobré zaměstnání a přála mi to.“*

2.3.2. Délka hledání práce

Doba přechodu absolventů na trh práce se pohybovala od necelého jednoho měsíce do čtyř měsíců, kdy probíhalo intenzivní hledání. Dva respondenti pokračovali na pracovní pozici, kterou měli již během studia, takže u nich žádná prodleva mezi absolvováním a nalezením práce nebyla. (R3: „*Neměl jsem žádnou mezeru mezi tím, já jsem končil studium jako pracující a pokračoval jsem jako pracující na stejné pracovní pozici.*“) V podobné situaci se ocitl jeden respondent, který po absolvování šel rovnou do práce, kterou si našel již během studia. (R1: „*Začal jsem hledat v průběhu léta. A už v srpnu jsem to měl už domluvený, že nastoupím tam, ještě byly nějaké možnosti, ale tam jsem třeba už ani nešel, když věděl, že to tady dopadlo. Pořád jsem byl student, takže jsem šel z pozice studenta rovnou do práce.*“)

2.4. Pracovní historie

U každého z respondentů jsem se snažila zanalyzovat jeho pracovní historii, zejména mě zajímalo, co dělali za práci, jaká byla hlavní náplň práce a jak dlouho ji dělali a z jakého důvodu.

2.4.1. Respondent č. 1.

U tohoto respondenta je důležité uvést, že původně vystudoval obor Sociální práce a souběžně se studiem Sociální antropologie se věnoval kombinovanému studiu Sociální patologie. Tímto se podstatně liší od ostatních respondentů, protože ti absolvovali „pouze“ obor Sociální antropologie.

V průběhu studia působil rok a půl na pozici vedoucího dobrovolnického centra v neziskové organizaci. Byl tam zaměstnaný na smlouvu o pracovní činnosti. Jeho hlavní náplní práce bylo koordinování dobrovolníků, školil je a řešil jejich problémy a nejasnosti. Také to zahrnovalo psaní projektů, závěrečných zpráv a vyúčtování projektů. Ale nebyl v přímém kontaktu s uživateli. Důvodem této práce byla potřeba praxe při studiu v sociální oblasti a také finanční důvody. Tuto pozici opustil pár měsíců před ukončením studia a chodil jen na brigády.

V září 2009 absolvoval magisterské studium a hned nastoupil do nového zaměstnání v občanském sdružení, kde je v současné době sociálním pracovníkem a také pracovníkem v terapeutické dílně na $\frac{3}{4}$ úvazek. Jeho hlavní náplní práce je přímá práce s duševně nemocnými a zabezpečení chodu dané služby. Což znamená, že se věnuje lidem, kteří tam docházejí a vyrábějí tam různé výrobky. Neřeší s nimi pouze tu výrobu, ale i ty další problémové i neproblémové oblasti jejich života. Souvisí s tím i nějaká administrativa a jednání s ostatními poskytovateli služeb. Zároveň ještě má menší úvazky u jiných zaměstnavatelů, již třetím rokem externě vyučuje na Univerzitě Pardubice a VOŠ Pardubice.

2.4.2. Respondent č. 2.

V září 2006 dokončil bakalářské studium a následně začal pracovat v nadnárodní logistické společnosti na základní úřednické pozici. Nejprve tam jeden rok pracoval na plný úvazek a další rok už jen na částečný úvazek, aby se mohl věnovat magisterskému studiu. Hlavním důvodem byly finance a také snaha

emancipovat se. Poté přešel zase k brigádám a přihlásil se na Erasmus, na který byl přijat a odcestoval do Španělska. Od září 2009 do března 2010 pracoval jako lektor jazyků v jazykové škole. Nejdříve učil jen angličtinu, protože má certifikát FCI a pak učil i španělštinu. Ale podmínky v tomto zaměstnání byly nestálé, protože počet hodin odučených za měsíc byl nejistý.

V lednu 2010 absolvoval magisterské studium a začal hledat práci, ve které by potřeboval nějakou dobu vydržet, aby se to pak dalo uvést v životopise.

V květnu 2010 začal pracovat na oddělení reklamací v nadnárodní společnosti na plný úvazek. Náplní práce bylo vyřizování reklamací. V této práci vydržel do června 2011. Během toho roku ještě lektoroval jazyky. Po té jel na malý výzkum do Španělska na 1,5 měsíce. Když se vrátil tak byl chvíli evidovaný na úřadu práce.

Od října 2011mu chodí stipendium z doktorského studia v Praze a pokračuje s lektorováním k tomu ještě má různé brigády a opět hledá práci. Jelikož má přítelkyni v Pardubicích, tak si nehledá práci jinde třeba v Praze, i když tam ty možnosti jsou.

2.4.3. Respondent č. 3.

V průběhu bakalářského studia začal pracovat nejprve na částečný úvazek jako terénní pracovník v sociálně vyloučených lokalitách a po půl roce začal na této pozici pracovat na plný úvazek. Náplní práce byl přímý kontakt s klienty, kteří byli většinou romského původu, v jejich přirozeném prostředí a řešení jejich problémů. Hlavním důvodem bylo získání zkušeností a také otázka financí.

V roce 2008 začal pracovat sociální kurátor a romský poradce a v roce 2009 absolvoval bakalářské studium a v této pracovní pozici pokračoval ještě jeden rok. Od září 2010 do prosince 2011 pracoval na pozici vedoucího organizační složky města Pardubic. Jeho hlavní náplní práce bylo dohlížení na to, aby ta složka fungovala tak jak má, aby tam byl nějaký řád, zajišťoval potřeby zaměstnanců a vedl jim výkazy práce a peněžní deník. Byla to zkrátka manažerská pozice. Z důvodu nenaplnění svého potenciálu se rozhodl změnit pracovní místo.

Od ledna 2012 měl začít pracovat na Krajském úřadě Pardubice na odboru sociálních věcí v koncepčním oddělení. Náplň této práce znal a myslel si, že by ho to mohlo bavit. Jeho náplní práce by mělo být metodické vedení romských poradců koordinačními schůzkami a strategickými dokumenty. Měl by detailně znát situaci toho kraje a jezdit do problémových oblastí. Zároveň by sám měl vytvářet strategické a situační dokumenty.

2.4.4. Respondent č. 4.

V září 2009 absolvovala magisterské studium, protože po ukončení studia nechtěla hledat práci, tak se chystala s kamarádkami vycestovat do zahraničí za prací i na výlety, ale tam vydržela 14 dní a pak se vrátila, protože byla velice zamilovaná. Po návratu si začala hledat práci a byla na dvou výběrových řízeních. To první bylo na pozici kulturní referentky, jelikož respondentka měla v době pohovoru ještě tendenci cestovat, tak podle jejího názoru zřejmě nepůsobila jako perspektivní zaměstnanec. Druhé výběrové řízení bylo také mimo obor na pozici operátorky v pojišťovně a to již bylo úspěšné. V únoru 2010 nastoupila na tuto pozici a pracuje zde do současnosti. Náplní její práce je telefonické kontaktování zákazníků s různými upozorněními anebo průzkumy spokojenosti atd. Postupem času se k tomu připojila i administrativa a garantství za určitou oblast pojišťovnictví.

2.4.5. Respondent č. 5.

Ve druhém ročníku magisterského studia začala pracovat na plný úvazek v nadnárodní telekomunikační společnosti na pozici operátorky clientského centra. Po půl roce začala školit nové zaměstnance a potom ještě v rámci firmy postoupila na tři další pozice. V tomto zaměstnání pracovala od července 2009 do září 2011. Náplní práce bylo vyřizování příchozích hovorů, po té přestoupila na firemní péči, kde měla na starosti firmy a firemní zákazníky. Zároveň u toho školila nové zaměstnance. Poslední tři čtvrtě roku testovala nové počítačové aplikace, ve kterých začínali pracovat a potom dělala podporu operátorům a obchodníkům, když potřebovali s tou aplikací pomoci. Hlavním důvodem této práce byly ekonomické důvody a také praxe.

V říjnu 2011 nastoupila pozici vedoucího týmu v pojišťovně. Má na starosti veškerou práci svého týmu lidí a zodpovídá za jejich výsledky. Je to hlavně o komunikaci a dobré motivaci. Je to nižší manažerská pozice, kterou cíleně chtěla dělat.

2.4.6. Respondent č. 6.

Respondentka pracovala mezi bakalářským a magisterským studiem. Byla zaměstnána na plný úvazek jako prodavačka v obchodě s erotickými pomůckami. Pracovala tam tři měsíce a pak se začala plně věnovat magisterskému studiu Sociální antropologie. Tuto práci měla hlavně z důvodu, kdyby ji náhodou nevzali na magisterské studium, tak aby měla nějakou pojistku.

V září 2011 dokončila magisterské studium a v době rozhovoru byla vedená na úřadu práce, ale při tom měla brigádu a dělala opět prodavačku, ale pro změnu v obchodě s oblečením. Hlavní náplní práce byl prodej oblečení a přímý kontakt se zákazníky. Do konce prosince zde pracovala brigádně s tím, že pokud se neobjeví jiná pracovní nabídka, tak tam od ledna nastoupí na hlavní pracovní poměr. Na začátku března jsem ji kontaktovala, abych se dozvěděla, jak to dopadlo.

Dostalo se mi odpovědi, že od ledna je zaměstnaná na smlouvu jako asistentka prodeje. Momentálně má i nějaké nabídky na jiná místa, ale zatím to asi nevypadá na změnu - jedna by byla zcela mimo obor a do toho se jí nechce. Vypadá to, že by se při tom prodávání mohla připojit k jednomu projektu pro jednu asociaci neziskových organizací, aby získala další zkušenosti. Bohužel si nemohou dovolit zaměstnat ji na plný úvazek, proto to bude pouze na dohodu o pracovní činnosti po dobu 3 měsíců.

2.4.7. Respondent č. 7.

V květnu 2009 absolvoval bakalářské studium, ale nepodařilo se mu dostat na navazující magisterské studium, tak si začal hledat práci a od září 2009 byl vedený na úřadu práce. Chvilí pracoval ve skladu a absolvoval několik výběrových řízení a byl přijat na pozici operátora v nadnárodní společnosti a také do poradny pro cizince. Nakonec dal přednost práci v oboru a vybral si práci v poradně pro cizince, kde nastoupil v listopadu 2011 a pracuje zde do současnosti. Jeho hlavní

náplní práce je poskytování sociálního nebo právního poradenství cizincům. Je to přímá práce s klientem a také práce v terénu. Také organizuje výuku českého jazyka a sociokulturní kurzy pro cizince. Na druhý pokus uspěl u přijímacích zkoušek na navazující magisterské studium, takže je nyní opět studentem a u toho ještě pracuje.

2.4.8. Respondent č. 8.

V průběhu bakalářského studia v roce 2005 pracoval na poloviční úvazek jako kontaktní pracovník v nízkoprahovém zařízení. Jeho náplní práce bylo nabízení volnočasových aktivit dětem a dohlížení na to, aby se něco nestalo a aby se dodržoval řád toho zařízení. V rámci tohoto zařízení se pak začal věnovat vyhledávání potenciálně rizikové mládeže na ulicích a ve městě. Musel si během toho doplňovat vzdělání a měli zde pravidelné supervize. Tuto práci opustil v roce 2006, protože se dostal na magisterské studium, tak aby se mu mohl plně věnovat.

V roce 2007 začal z finančních důvodů pracovat na poloviční úvazek v bankovní instituci na administrativní pozici. Náplní práce bylo zakládání dokumentů do počítače.

V září 2008 začal pracovat na plný úvazek jako terénní pracovník v sociálně vyloučených lokalitách. Jak vyplývá z názvu této pozice, jako terénní pracovník je v kontaktu s klienty a dochází za nimi do lokalit, kde bydlí a snaží se řešit jejich problémy. Pak také musí mít přehled obecně, co se děje v této oblasti, aby mohl podávat dobré informace vedení.

Shrnutí

V této části práce se dostávám k odpovědi na svoji výzkumnou otázku: „Kde dochází k uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie?“. Uplatnění respondentů, které jsem oslovila, je velmi různorodé, pět z nich se uplatnilo v oboru, který vystudovali. Tři respondenti se v průběhu jejich pracovní kariéry dostali do řídicí pozice. Čtyři respondenti našli své současné uplatnění v soukromém ziskovém sektoru, tři ve veřejném sektoru a jeden v neziskovém sektoru. Jeden respondent si během své pracovní kariéry prošel všemi uvedenými sektory.

2.5. Spokojenost v zaměstnání

Hodnocení spokojenosti v zaměstnání v sobě zahrnuje také spokojenost s mnoha dalšími aspekty zaměstnání. Při zpracování rozhovorů jsem se zaměřila zejména na tyto: spokojenost s náplní práce, s platem, s vedoucím, s kolektivem a s využitím dosavadního vzdělání. Rozhodla jsem se hodnocení spokojenosti směřovat na současné zaměstnání respondentů a v jednom případě na zaměstnání, ve kterém respondent pracoval naposledy, protože nyní má různé brigády. Samotné téma spokojenosti v zaměstnání je velmi obsáhlé, ale snažila jsem se ho zúžit, protože přece jen hlavním tématem této práce je uplatnění absolventů. Téma spokojenosti by mohlo být dobrým námětem na další práci.

Domnívám se, že při vyhodnocení této otázky je také třeba brát ohled na problém, který uvádějí v projektu REFLEX 2010 : „U otázek jako této, kdy se respondenti vyslovují o své spokojenosti, je problémem, že se hodnocení většiny lidí pohybuje v mírném nadprůměru, a lidé vyjadřují názor, že jsou v podstatě celkem spokojeni. Jedná se o však spíše o obecnou tendenci lidské psychiky“. Spokojenost respondentů v zaměstnání se individuálně lišila.

2.5.1. Celková spokojenost v zaměstnání

Při hodnocení celkové spokojenosti v zaměstnání respondenti vybalancovali vůči sobě všechny aspekty, při tom se také projevovaly individuální preference jednotlivých aspektů. U jednoho respondenta, který byl hodně spokojený se svou prací, byl důležitý zejména aspekt kolektivu a smysluplnost práce, kterou vykonává. (*R7: „Já jsem hodně. Kolektiv parádní, myslím si, že práce smysluplná. Neměnil bych no.“*) U čtyř respondentů, kteří uvedli, že jsou s prací spokojeni, hlavním aspektem bylo, že je ta práce baví. Ale u každého z nich byly ty další aspekty rozdílné. Na jedné straně byly aspekty, které utvrzovaly jejich spokojenost např.: práce v oboru, který vystudovali anebo to, že je jejich práce naplňuje. Na druhé straně byly i aspekty např.: překvalifikovanost, náročnost práce a až moc velká samostatnost, které pro respondenty nebyly moc příznivé a ovlivnily tu celkovou spokojenost v zaměstnání. (*R1: „Spokojený jsem. Baví mě to, je to poměrně pružné. Je to věc, kterou jsem původně vystudoval, sociální práce. Je to pro mě i takový zdroj zkušeností. Ale na druhou stranu to jde i chápat, že jsem i trochu*

přestudovanej na tu pozici co dělám, že není potřeba být magistr, abych pracoval v terapeutický dílně.“) Tři respondenti byli se svým zaměstnáním spíše nespokojeni, protože u jednoho z nich nebyl dostatečně naplněn jeho potenciál a ve dvou případech byl hlavní důvod, že představy o uplatnění se neshodovaly s realitou (R4 : „*Nic moc, protože jsem se pořád něáko nedokázala odprostit od toho, že dělám operátorku, že přece jenom, když člověk dodělá vysokou školu, tak má trošičku jiný představy, jak by se mohl uplatnit.“* R6: „*Spokojená nejsem, protože tohle jsem dělat nechtěla, ale zase je to lepší než nic. Bohužel na úřadu práce ti nedaj vůbec nic kromě toho, že ti zaplatí to sociální a zdravotní, co je nejnntnější. A já jako absolvent, který nemá oddělaných 12 měsíců nemám nárok na podporu, takže je to zlý no.“*) Byly to respondentky, které nenalezly uplatnění v oboru, i když by tam rády pracovaly, ale z ekonomických důvodů začali dělat profesi, kterou před tím dělat nechtěly, to se také odrazilo na jejich spokojenosti v tomto případě spíše nespokojenosti.

Celkově lze konstatovat, že spokojenost se zaměstnáním se dost odvíjela od toho, jestli respondent pracuje v oboru nebo ne a také jak ho jeho zaměstnání naplňuje. Protože respondenti, kteří pracují v oboru, byli většinou více spokojeni než ti, kteří pracují mimo obor.

2.5.2. Spokojenost s náplní práce

Spokojenost s náplní práce se velmi lišila, protože každý respondent má jiné zaměstnání. Tři respondenti jsou celkem spokojeni s náplní práce, ale jsou tam některá hlediska, která jim na jejich práci vadí např. hledisko organizace. Jeden respondent uvedl, že mu náplň práce vyhovuje, ale že neví, jak by to vypadalo po pěti letech, kdyby nedělal nic jiného. Podobně na tom je také jeden respondent, kterého ta práce baví, ale nedokáže si představit, že by tam pracoval celý život, protože je to dost náročná práce. Také jeden respondent je spokojený, ale není si jistý, jestli tu práci chce ještě do budoucna dělat, protože je to občas dost vyčerpávající. U jednoho respondenta došlo k mírnému zlepšení náplně práce a to ovlivnilo to, že je s náplní práce v rámci možností spokojený. Další respondent je spokojený s náplní práce, ale je pro něj těžký být zodpovědný za práci někoho,

kterou člověk nemůže přímo ovlivnit. Zdá se, že mnozí respondenti je již smířili se svojí náplní práce, i když nemají rádi některé její stránky.

2.5.3. Spokojenost s platem

Žádný z respondentů si na svůj plat nějak nestěžoval. Většinou se spokojenost odvíjela od výše platu. U respondentů, kteří byli již delší dobu v jednom zaměstnání, docházelo k mírnému zvýšení platu. Platy respondentů se pohybují od 8 600 Kč do 25 000 Kč měsíčně plus ještě prémie. Nad 23 200Kč měsíčně si vydělávají pouze dva respondenti, shodou okolností jsou oba na vedoucí pozici. 18 000 – 19 000 Kč měsíčně si vydělávají dva respondenti. 15 000- 16 000 Kč měsíčně si vydělává jeden respondent, výše platu u něj závisí také na odměnách. 10 000- 11 000 Kč měsíčně si vydělávají dva respondenti. Jeden respondent si vydělává 8 600 Kč plus prémie.

Je zřejmé, že výše platu u šesti respondentů neodpovídá průměrnému platu v pardubickém kraji, který ve čtvrtém čtvrtletí roku 2011 byl 23 139Kč měsíčně. (http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/zamestnanost_a_mzdy_v_pardubickem_kraji_v_1_-%204_%20%C4%8Dtvrtlet%C3%AD_2011). U většiny respondentů dochází k podhodnocení vysokoškolského titulu a u poloviny respondentů to je dané také překvalifikovaností, protože na ty pracovní pozice, ve kterých pracují, není potřeba mít magisterský titul např., prodavačka, operátorka.

2.5.4. Spokojenost s vedoucím

Dalším důležitým aspektem celkové spokojenosti je i spokojenost s vedoucím. Ve dvou případech byli sami respondenti ve vedoucí pozici. Tito dva respondenti hodnotili spokojenost s vyšším nadřízeným pozitivně. (R5: „*Já mám nad sebou vlastně jen ředitele toho celého call centra a zatím na mě působí jako člověk na svém místě.*“) Více jak polovina respondentů hodnotí spokojenost se svým vedoucím kladně. Jeden respondent oceňuje přínos nového vedoucího, se kterým je spokojený. (R1: „*S tím jsem spokojený. Máme teďka nového vedoucího, takže zase nový přínos a nové pohledy, ale jakoby celkově jako organizace máme dost kompetentní vedení.*“) Další respondent uvádí, že je spokojený s tím jakou mu dává vedení volnost a důvěřují mu, ale menší zájem o tu jeho práce není pro něj motivační. (R8: *Dávají mi dost prostoru, volnosti, cejtím*

tam i důvěru v tom, že jakoby nejsem tak úplně pod drobnohledem, takže asi tak, takže spokojenej jsem, ale určitě to má i nějaký svoje mouchy. Třeba tím, že mám tolik ty důvěry, tak zase na druhou stranu to nese to, že i míň toho zájmu o tu práci dlouhodobě nepůsobí na mě nějak motivačně no. Tolik se nezajímají o ty procesy a tak, že jsem v tom hodně sám.) Jeden respondent oceňuje u své vedoucí vstřícný přístup, jiný respondent zase bezproblémovost. Pouze u dvou respondentů jsem se setkala spíše s nespokojeností s vedoucím. U toho jednoho respondenta je důvodem nespokojenosti to, že vedoucí neměla ponětí o té práci a nedokázala řešit složitější problémy. Druhý respondent uvedl, že jeho vedoucí není typ na vedení lidí a často podléhá emocím a není pro něj oporou.

2.5.5. Spokojenost s kolektivem

Kolektiv hraje také důležitou roli v zaměstnání, protože s těmito lidmi se většinou člověk setkává každý den. Je to významný aspekt při hodnocení spokojenosti v zaměstnání. V sedmi případech byly hlavně pozitivní ohlasy na spokojenost s kolektivem. Dva respondenti díky tomu, že se svým kolegou již znali, tak jejich vztah byl kamarádský a bezproblémový a to ovlivnilo i spokojenost s kolektivem, protože jsou zcela spokojení. U dvou respondentů hrálo roli to, že v zaměstnání je mladý kolektiv, se kterým si rozumí. (R8: „*Já jsem spokojenej, jsou to mladý inteligentní lidi, se kterýma je sranda, takže tam nemůžu říct, že by mi něco vadilo.*“) V kolektivu je také důležité, jak spolu vychází, toto hledisko uvedli dva respondenti, kteří s kolektivem ve svém zaměstnání vycházejí dobře a bez problémů. Dalším uváděným hlediskem je to, když si ti kolegové svými zájmy a naladěním „sednou“. Pro jednoho respondenta bylo těžké si zvyknout na nový kolektiv v zaměstnání, protože začal pracovat mimo obor a také tam byli různorodí kolegové s jinými zájmy a názory. Ale nakonec si tam zvykl a některé osoby si oblíbil a našel si tam i kamarády, i když to nebylo zrovna snadné. Spokojenost s kolektivem bezpochyby přispívá k celkové pohodě jednotlivce.

2.5.6. Využití dosavadního vzdělání

Posledním zkoumaným aspektem v souvislosti se spokojeností v zaměstnání je využití znalostí a dovedností, které respondenti získali během studia oboru Sociální antropologie, v jejich nynějším zaměstnání. Každý respondent hodnotil

tento aspekt z jiného hlediska. Dva respondenti uvedli zlepšení komunikačních schopností. (R2: „*Myslím si, že mě antropologie trochu i vytrénovala v té komunikaci, že jsem víc asertivní, už nejsem takovej konfliktní.*“) Tři respondenti v zaměstnání využívají cizí jazyk, který se během studia naučili. Jeden respondent uvedl, že využívá hlavně metodologii, kterou se naučil. (R5: „*Myslím si, že na tom nižším managementu je to hodě uplatnitelný právě ty metody, jo, jak to pozorování těch lidí, to je strašně důležitý, protože ti lidi, tím, že samozřejmě já jsem jejich šéf, tak třeba říkají něco jiného, ale chovají se nějak jinak. Dobrá interpretace, nejdůležitější jednoznačně rozhovory a to, jak člověk správně vede rozhovor.*“) V náplni práce konkrétní znalosti ze studia nevyužívají dva respondenti. U jednoho z nich je titul spíš překážkou. (R6: „*Prakticky nijak, jako že na kartičce sice mám titul, ale někdy ho tam radši nemít, protože jsem se setkala s tím, že si z toho dělali legraci nebo tak, takže to radši nikde nepoužívám.*“) Větší roli tu zde hrají zkušenosti, které respondenti získali během studia, například terénní výzkum v romské osadě na Slovensku u dvou respondentů byl důležitý, protože je nasměroval k zaměstnání, které nyní vykonávají.

2.5.7. Změna zaměstnání

V souvislosti se spokojeností v zaměstnání také souvisí otázka, jestli respondenti uvažují, že zůstanou v tomto zaměstnání nebo přemýšlí o změně. Protože to také vypovídá o jejich spokojenosti či nespokojenosti v zaměstnání. Dva respondenti o změně nepřemýšlí, protože jsou v zaměstnání spokojení. (R5: „*Ne, tak já jsem tady krátce, a je to ta věc, kterou já jsem cíleně chtěla a jsem ráda, že jsem se na tu pozici dostala, takže teď jsem spokojená.*“) Jeden respondent uvedl, že to momentálně nevypadá na změnu, ale při zaměstnání se bude snažit získat zkušenosti v oboru a následně pak najít i jiné zaměstnání. Další respondent zatím zůstává v současném zaměstnání, protože podle jeho názoru situace na trhu práce nenabízí moc možností pro sociální antropology, ale zamýšlí se nad záložní alternativou. (R8: „*Možná bohužel v současný době ten trh práce nenabízí úplně náko jako přehnaný možnosti pro absolventy sociální antropologie. Takže teďka asi nejsprávnější řešení je tady zůstat a náko se s tím poprat a zkusit to ještě dál no.*“) Do budoucna výhledově přemýšlí o změně jeden respondent, protože v Pardubicích asi nezůstane napořád a bere to tak, že jednoho dne toto zaměstnání opustí. Jeden

respondent by u nynějšího zaměstnání chtěl zůstat, ale ideálně jen jako přivýdělek. V období vyčkávání se nachází jeden respondent, protože by mohl být povýšen a z toho důvodu se mu v této chvíli nechce odcházet. U jednoho respondenta mělo dojít ke změně zaměstnání, protože již během našeho rozhovoru věděl, že bude končit a nastupovat jinde. Hlavní důvod této změny byla nespokojenost s intrikami v již bývalém zaměstnání a také vyšší úroveň zaměstnání kam měl nastoupit.

2.6. Přínos studia oboru Sociální antropologie

V této části se nejprve zabývám tím, jaký přínos má studium oboru Sociální antropologie pro absolventy v nynějším zaměstnání. To do jisté míry souvisí s otázkou, která se týkala spokojenosti s využitím dosavadního vzdělání, tudíž u dvou respondentů došlo ke ztotožnění odpovědi, že již neměli co dodat k otázce přínosu studia. U ostatních respondentů se mi dostalo odpovědi. Samozřejmě se zde promítlo také to, jaké zaměstnání vykonávají, protože tam může každý brát jako přínosné něco jiného. V druhé části se věnuji tomu, jak studium obohatilo jejich osobní život.

Studium bylo pro respondenty přínosné v zaměstnání zejména ve dvou rovinách. První lze charakterizovat jako praktickou, to znamená různé znalosti a dovednosti. V praktické rovině u tří respondentů nebylo studium přínosné, v zaměstnání nevyužívají konkrétní antropologické poznatky. U dvou respondentů byla přínosem zejména znalost metodologie, která vycházela z pozorování, dobré interpretace, umět provádět a analyzovat rozhovory, zpracování dat. (R3: „*Díky tomu, že jsem se teda naučil tu metodologii a nějakým způsobem zpracovávat výzkum dat, analyzovat výzkum, tak mě to pomáhá, když hodnotím cizí práce.*“) Dva respondenti uvedli jako přínosné znalost cizího jazyka a také poznatky z terénního výzkumu, které pak pro ně byly užitečné i v zaměstnání. (R3: „*Tím že jsem se naučil mluvit cigánsky a jezdil jsem do těch osad a dělal jsem ty výzkumy, tak samozřejmě tohle mě pomohlo sto procentně. Co si budeme povídat, nějakým způsobem ten jazyk je prostě brána do tohohle světa si myslím absolutně.* „) U dvou respondentů byla považována za užitečnou tvorba seminárních nebo závěrečných prací. (R1: „*Samozřejmě to, že jsme psali seminární práce, takže se člověk naučí psát nebo pracovat efektivně s počítačem, naučí se pracovat s odkazy, s textem, samozřejmě to ano, protože jsme museli psát dejme tomu ty obsahový stránky těch projektů, zdůvodnění projektů a tak dále.*“) Podle jednoho respondenta byla přínosná tvorba prezentací a vystupování před publikem, protože to pak využil i v zaměstnání. (R7: „*Ale ještě mě napadá, že tady ty lidi se učí na těch seminářích víc nějaký prezentaci a to si myslím, že je taky důležitý, ve chvíli kdy člověk chce něco dělat v oboru jako já, tak jakoby, ať jsou to ty sociální služby ať je to vzdělávání ať je to cokoliv, tak jednou za čas po něm někdo bude chtít, aby někde vylezl před lidi*

a něco jim tam řekl. A ta prezentace, že tě naučí i s tím powerpointem.“) Jeden respondent uvedl za přínosnou dovednost analytického myšlení a kritického čtení. (*R2: Myslím si, že antropologie je vysoce analytický obor, který tě učí dívat se, číst kriticky neuspokojit se s jednoduchýma vysvětleními ničeho v podstatě. Takže si myslím, že potom není pro mě problém seznámit se s učebnicí.“)* Pro jednoho respondenta bylo studium přínosné v tom, že díky absolvování oboru Sociální antropologie nyní může na menší úvazek externě vyučovat a tam jednoznačně dochází k využití antropologických poznatků.

Druhá rovina se týká osobnostního rozvoje, který jim mohl zajistit širokou možnost jejich uplatnění. Ve výpovědích se často shoduje s tím, jak studium obohatilo jejich osobní život, protože to spolu úzce souvisí. V oblasti osobnostního rozvoje byla u třech respondentů uváděna za přínos komunikace s lidmi, kterou během studia rozvíjeli. (*„R6: Já si myslím, že to vzdělání se víceméně promítlo do té osobnosti jakou jsem. To znamená, že jsem skutečně tolerantní, jsem empatickej člověk, ktorej dokáže komunikovat s lidma. Což se bude projevovat i v dalších ostatních profesích, který třeba kdy budu dělat.“)* U dalších třech respondentů došlo vlivem studia ke změně vnímání okolí a také byl ovlivněn přístup k lidem a přemýšlení o lidech. Bylo to vlivem probíraných témat při studiu např.: identita, etnicita, kulturní relativismus. (*R8: „Takže jakoby celkovej ten záběr toho studia mě určitě poznamenal, protože se tam neustále vedly diskuze o tom, co je objektivní, relativní, subjektivní a podobně. Probíraly se témata, který se na jinejch školách prostě neprobíraj, jako je identita, etnicita a takovýhle jako zajímavý věci.“* R7: *“Antropologie tě naučí jakoby zdánlivě jednoduchý věci a to ten přiblížej kulturní relativismus, jak tam do tebe furt rvou, jo tak prostě když tohle máš pod kůží a seš ochotnej brát to, že ty lidi se kterýma pracuji, mají jiný hodnoty.“)* Dva respondenti uvedli za přínosné vytvoření sociální sítě v rámci sociálních služeb, protože to může usnadnit získání práce anebo průběh práce. (*R3 : „To síťování těch antropologů je tady právě vidět v rámci těch sociálních služeb a je to dobrý samozřejmě. Co si budeme povídat, daleko líp se jedná, když přijdeš někam a někoho znáš ze školy, než když je tam cizí člověk.“)*

Osobní život respondentů studium obohatilo zejména v tom, že jim otevřelo možnosti v získávání nových podnětů. Pět respondentů ocenilo umožnění více cestovat a někdy se dostali do oblastí, kam by třeba ani nejeli nebýt studia Sociální antropologie. Mohli být v přímém kontaktu s lidmi z jiných oblastí. (R2: *„Začal jsem jezdit do toho Španělska a ten terén mě tam tak baví, že je to dost osobní pro mě tam jezdit.“*) Polovina respondentů ocenila zejména možnost poznání nových zajímavých lidí a také vytvoření přátelských vztahů. (R8: *„Kontakt s lidma, pro mě je stěžejní, že jsem tam potkal inspirativní lidi, kamarády, který mi snad zůstanou ještě dlouhou dobu. Těžím z toho do dneška z těchto navázaných vztahů. Setkáváme se furt.“* R3: *„Drtivou většinu mých přátel tvoří bývalý studenti Sociální antropologie nebo učitelé. Získal jsem nejen přátele, ale současně i kontakty pro realizaci nějakých aktivit v souvislosti s tou prací.“*) Dva respondenti uvedli, že studium pro ně osobně bylo přínosné v tom, že začali přemýšlet o věcech, o kterých by ani nepřemýšleli a také získali větší přehled. Pro jednoho respondenta bylo studium životní etapou. Z jedné respondentky udělali antropologa rodiče, jejich tolerantním přístupem a také tím, že ji naučili se na věci dívat jinak. Samotné studium to uvedlo do teoretické úrovně. (R6: *Ale samozřejmě studium obohatilo neuvěřitelným způsobem můj život. Že mi prostě dalo tolik příležitostí setkat se s různými lidma, poznat různé lidi, vycestovat do zahraničí.“*) Zajímavým zjištěním bylo, že 7 respondentů mělo za svého partnera také sociálního antropologa.

2.7. Spokojenost s výběrem studijního oboru

Výběr studijního oboru nepatří zrovna k nejjednodušším rozhodnutím a právě proto mě zajímalo, jestli by absolventi toto rozhodnutí změnili nebo ne. To, jak byli respondenti se studiem na této škole spokojeni, do značné míry vyjadřuje hypotetická otázka, která zní: „*Pokud byste si mohl/a znovu vybrat studijní obor na vysoké škole, byla by to opět Sociální antropologie?*“ U svých respondentů jsem se setkala s vysokou spokojeností, protože sedm respondentů by si opět určitě zvolilo studium Sociální antropologie. Ale z toho čtyři respondenti by si k tomuto studiu zvolili ještě jiný obor, nejčastěji zmiňovaný byl obor Sociální práce. Důvod této volby bylo to, aby mohli splňovat požadavky na vzdělání sociálního pracovníka, které jsou uvedeny v zákoně 108/2006 Sb. a obor Sociální antropologie tam není uveden. Tímto by si také mohli rozšířit možnosti uplatnění. (R7: *Já kdybych si mohl znovu vybrat, tak bych opět šel studovat sociální antropologie, ale udělal bych to tak, že bych kvůli tomu právě zmiňovanému vzdělávání těch sociálních pracovníků. Tak bych během studia antropologie, které není zase až tak časově náročný extrémně, bych šel studovat dálkově nákou sociální práci.*“) Jeden respondent právě tyto požadavky zákona 108/2006 Sb. splňoval a měl již jistotu, že může dělat sociálního pracovníka a bere to jako konkurenční výhodu, ale i přesto by si znovu vybral studium Sociální antropologie. (R1: *„Vlastně mám konkurenční výhodu oproti mým kamarádům a vrstevníkům, protože jsem v tom paragrafu 108, že já se můžu přihlásit na výběrové řízení, ne kvůli tomu, že jsem magistr v oboru Sociální antropologie, ale kvůli tomu, že jsem diplomovaný specialista z VOŠ sociální práce.*“) Pro dalšího respondenta bylo studium Sociální antropologie nejlepšími roky a určitě by neměnil. (R3: *„Rozhodně, moje nejlepší léta. Budu se opakovat, byla tam vynikající parta, byla to vstupenka do práce, která mě baví a zážitky, který mám, některý nepublikovatelný, ale který mám ze SA bych za nic nevyměnil.*“) Jeden respondent by také neměnil svoji volbu, protože ho sociální antropologie baví a potkal při studiu skvělé lidi. Jediný respondent, který uvedl, že by si **asi** znovu zvolil toto studium, uvedl, že by se ke studiu stavěl jinak a věnoval by méně času škole a více času sobě a svému budoucímu uplatnění, protože většinu volného času věnoval přípravě akcí pořádaných školou.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, kde dochází k uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie a jak probíhalo hledání práce. Tato část se pokusí shrnout fakta, která jsem získala analýzou osmi rozhovorů s absolventy.

Hledání práce probíhalo u respondentů několika způsoby, nejčastěji uváděný způsob byl přes sociální kontakty např. přes spolužáky, přes známé nebo přes bývalé spolupracovníky. Další velmi frekventovaný způsob hledání bylo sledování internetových portálů zaměřujících se na zprostředkování práce. Ve většině případů docházelo ke kombinaci způsobů hledání práce a tím zvýšení šance nalézt vhodné zaměstnání. Hledání prvního zaměstnání většina respondentů nijak neprožívala, řešili to spíše s přáteli, než s rodinou, protože se od nich již očekávalo, že se osamostatní. Pět respondentů mělo zaměstnání na částečný nebo plný úvazek již během studia. A dva respondenti po absolvování studia v těchto zaměstnání pokračovali. U jednoho respondenta také nebyla žádná prodleva mezi studiem a zaměstnáním, protože byl oslovený zaměstnavatelem ke konci studia. Délka hledání zaměstnání se u ostatních respondentů pohybovala od necelého jednoho měsíce do čtyř měsíců.

Na otázku, kde dochází k uplatnění absolventů oboru Sociální antropologie, jsem došla ke zjištění, že čtyři respondenti našli své současné uplatnění v soukromém ziskovém sektoru, tři ve veřejném sektoru a jeden v neziskovém sektoru. Původní myšlenka porovnání představy absolventů o jejich budoucím zaměstnání s realitou nemohla být naplněna, protože sedm respondentů žádnou představu nemělo. Akorát u respondenta, který měl představu o budoucím zaměstnání, že bude pracovat s lidmi, tak nyní dělá vedoucí týmu v pojišťovně, takže se tu představa s realitou shoduje. Rozhodla jsem se tedy porovnat zaměstnání respondentů s údaji o možnostech uplatnění, které jsou uvedeny na stránkách Katedry sociálních věd. U pěti respondentů se zaměstnání shoduje s údaji o možnostech uplatnění uváděnými na stránkách Katedry sociálních věd, protože se uplatnili v následujících institucích: občanské sdružení, státní správa (2x), nadnárodní firma- nižší management, poradna pro cizince. Tím pádem pět respondentů našlo uplatnění v oboru, což si myslím, že je velmi potěšujícím

zjištěním. Pouze tři respondenti pracují na pozicích mimo obor jako lektor jazyků, operátorka, asistentka prodeje. Je zřejmé, že uplatnění oslovených absolventů je velmi rozmanité a spíše záleží na tom, jakou cestou se absolvent ubral.

Tato práce byla pro mne velmi přínosná, protože jsem měla možnost se osobně setkat s absolventy oboru Sociální antropologie a dozvěděla jsem se hodně zajímavých informací z jejich života. Také jsem získala inspiraci pro hledání budoucího zaměstnání a udělala jsem si představu, kde bych se pak případně mohla uplatnit. Důležitou informací, kterou respondenti zmiňovali, bylo to, aby studenti byli aktivní, již během studia a snažili se někde zapojovat buď jako dobrovolníci nebo na částečný úvazek, protože je to pak může být výhoda při hledání zaměstnání.

POUŽITÁ LITERATURA

BROŽEK, Petr. *Možnosti uplatnění absolventů religionistiky v praxi*. Pardubice, 2008. 125 s. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická.

HARTNOLL, Richard a kol.: *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule - Snowball Sampling*, Úřad vlády ČR 2003. ISBN 80-86734-08-0

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

KELLER, Jan; TVRDÝ Lubor. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. ISBN 978-80-86429-78-6.

KOUCKÝ, Jan; ZELENKA, Martin. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2009* [online]. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Středisko vzdělávací politiky, 2009 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi%20VS%202009.pdf>

KOUCKÝ, Jan; ZELENKA, Martin. *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2010*[online]. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Středisko vzdělávací politiky, 2010[cit. 2012-03-20]. Dostupné z:

http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi_VS_2010.pdf

PABIAN, Petr; ŠIMA, Karel ; KYNČILOVÁ, Lucie. Humboldt goes to the labour market : how academic higher education fuels labour market success in the Czech Republic. *Journal of Education and Work*. 2010, vol.24, 1, s. 95-118. ISSN 1363-9080

PRUDKÝ, Libor; PABIAN, Petr; ŠIMA, Karel. *České vysoké školství: Na cestě od elitního k univerzálnímu vzdělávání 1989-2009*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2010. 168 s. ISBN 978-80-247-3009-7.

RYŠKA, Radim; ZELENKA, Martin. *Absolventi vysokých škol: hodnocení vzdělání, uplatnění na trhu práce, kompetence* [online]. Praha: Vydavatelství Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2011 [cit. 2012-03-20].

ISBN 978-80-7290-527-0. Dostupné z:

http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/REFLEX2010_publicace2011.pdf

RYŠKA, Radim; ZELENKA, Martin. *REFLEX 2010: zpráva první Absolventi hodnotí vzdělávání na vysoké škole, způsoby výuky, kvalitu učitelů* [online]. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Středisko vzdělávací politiky, 2011 [cit. 2012-03-20].

Dostupné z:

http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/REFLEX2010_Zprava1.pdf

TOUŠEK, ČAPKOVÁ, GEBOUSKÁ, KOČANDRLE; *Analýza uplatnitelnosti absolventů magisterského studia Sociální a kulturní antropologie* [online]. Západočeská univerzita v Plzni, Březen 2010 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z:

<http://www.antropologie.org/cs/projekty-esf/inspot/413-analyza-uplatnitelnosti-absolvent-zavrena-zprava> (projekt INSPOT)

DALŠÍ ZDROJE:

Katedra sociálních věd Univerzity Pardubice: Uplatnění absolventa. [online]. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://ksv.upce.cz/uplatneni.php>

Krajská správa ČSÚ v Pardubicích: ZAMĚSTNANOST A MZDY V PARDUBICKÉM KRAJI V 1. - 4. ČTVRTLETÍ 2011. [online]. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/zamestnanost_a_mzdy_v_pardubickem_kraji_v_1_-%204_%20%C4%8Dtvrtlet%C3%AD_2011

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1. - Otázky do polo-standardizovaného rozhovoru

Příloha č.2. - Kontaktní e-mail

Příloha č. 1.: Otázky do polo-standardizovaného rozhovoru

- 1) Pracoval/a jste již během studia? Nebo před studiem? Proč?
- 2) Co jste dělal/a, když jste hledal/a práci?
  - 2b) Jaké bylo první hledání práce?
  - 2c) Jak dlouho to trvalo?
  - 2d) Jak jste to řešil/a s rodinou, přáteli, přítelem/ přítelkyní?
- 3) Co jste dělal/a za práci?
  - Proč?
  - Jak dlouho?
  - Co bylo hlavní náplní vaší práce?
- 4) Jak jste byl/a spokojen/a s :
  - Prací celkově?
  - Náplní práce?
  - Platem? Kolik orientačně vyděláváte?
  - Pracovní dobou?
  - Vedoucím?
  - Kolektivem?
  - Mírou samostatnosti?
  - Využitím dosavadního vzdělání?
  - Něco dalšího?
- 5) Uvažujete, že zůstanete v tomto zaměstnání nebo přemýšlíte o změně? Proč?
- 6) Jaký má přínos studium Sociální antropologie (SA) pro vaše nynější zaměstnání?
- 7) Obohatilo nějak studium SA váš osobní život?
- 8) Pokud byste si mohl/a znovu vybrat studijní obor na VŠ , byla by to opět SA?
- 9) Když jste šel/šla studovat tento obor, měl/a jste jasnou představu o budoucím zaměstnání? Měnila se během studia?

Identifikační údaje:

- Muž / žena
- Věk
- Rok ukončení studia
- Bc. / Mgr.

Příloha č. 2.: Kontaktní e-mail

Dobrý den,

v rámci své bakalářské práce bych Vás ráda požádala, zda byste byla ochotná mi poskytnout rozhovor na téma: "Uplatnění absolventů sociální antropologie na trhu práce"? Budu ráda, když si najdete chvíli na rozhovor.

Těším se na Vaši odpověď.

S pozdravem a přáním hezkého dne,

Lenka Šimková